

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 82 stemmer; 85 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m. og af lov om rettens pleje. (Strafferetlige særforanstaltninger m. m.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 128) findes i tidenden sp. 3168, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2293).

Der var stillet 22 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Tastesen: Lovforslaget om strafferetlige særforanstaltninger indeholder bestemmelser om, at man fremover på et rent lægeligt skøn skulle kunne afgøre, om en person er uegnet eller egnet til straf. Den nuværende retstilstand bygger derimod på et medicinsk-juridisk kriterium, det vil sige, at man ikke alene på lægens erklæring er parat til at frihedsberøve nogen og holde dem uden for straffeområdet; der skal en juridisk vurdering til.

Vi er i retsudvalget meget tilbageholdende over for at indføre sådanne bestemmelser; vi har derfor anmodet justitsministeren om at tage denne del af lovforslaget tilbage. Dette er imødekommet, og det er vi godt tilfreds med. Vi turde simpelt hen ikke anbefale folketinget at stemme for en retstilstand, hvor bedømmelsen af utilregnelighed alene beror på et medicinsk kriterium.

Det, som er vigtigt i denne sag, er, at vi har opnået enighed om ophævelse af de del-

vis tidsubestemte straffe ungdomsfængsel, arbejds- og sikkerhedsforvaring. Loven vil træde i kraft den 1. juli d.å., og det vil betyde, at de nuværende indsatte vil få deres sag bedømt i forhold til den nye retstilstand, som indføres, og det har jo været fremme i den kriminalpolitiske debat de seneste år, at det er vældig betydningsfuldt, at vi er kommet til dette standpunkt nu.

Vi har i udvalget i særlig grad beskæftiget os med de unge mellem 15 og 18 år og mener principielt, at det er børne- og ungdomsforsorgens opgave at tage sig af unge med adfærdsvanskeligheder, så de ikke bliver kriminelle. Vi har forstået, at man fortsat vil vise tilbageholdenhed med strafferetlige foranstaltninger over for de 15-18-årige. For det lille tal, som alligevel vil blive dømt — sidste år var det vist 36, der blev idømt ungdomsfængsel — for det lille tal, der vil blive idømt frihedsberøvelse fremover, har vi fået løfte om, at kriminalforsorgens visitation vil forme sig på den måde, at man vil tage meget vidtgående menneskelige hensyn til denne gruppe af unge, som er særlig vanskelig stillet, således at de placeres i de fængselsinstitutioner, som er bedst egnede til specielt at tage sig af deres forhold.

Megen debat har der været om forvaringsparagraffen, den gældende straffelovs § 70. Den nuværende tilstand er den, at 48 personer for øjeblikket er indsat til helt tidsubestemt forvaring efter straffelovens § 70. Dette er ikke en rimelig tilstand, og grundlaget for vores vurdering i folketingsudvalget har været ministerens forslag om, at de berigelseskriminelle skal falde ud af forvaringsparagraffen; de berigelseskriminelle udgør i denne forbindelse 2/3. Vi er blevet enige om, at så langt bør man i det mindste gå. Omkostningerne ved forvaring tåler ofte ikke at blive sat i forhold til den minimale risiko, der er ved, at de berigelseskriminelle får en større frihed, end det måske i øjeblikket er tilfældet for denne gruppe, som gang på gang bliver idømt en forvaringsstraf.

Vi må naturligvis i forbindelse med ophævelsen af forvaring af de berigelseskriminelle være klar over, at de dels vil blive idømt en tidsbestemt straf i de tilfælde, hvor det er nødvendigt, dels at kriminalforsorgen i frihed her må sættes ind med forøget styrke,

[Tastesen.]

og tanken om særlige, beskyttede pensionater o. lign. for denne gruppe af medborgere må tages op til en vurdering.

Vi har i udvalget drøftet, om vi kunne gå endnu længere, til en endnu stærkere indsnævring af selve forvaringsparagraffen, således at den sidste gruppe af dem, man kalder mere farlige forvaringsanbragte, også kunne slippe for forvaring. Der har ikke kunnet opnås bred enighed herom, så dette er blevet forladt. Disse mennesker vil fremover blive bedømt for det første på grundlag af arten af den forbrydelse, de har begået, for det andet på grundlag af et farlighedskriterium.

Vi har i retsudvalget haft besøg af professor Waaben, straffelovrådets formand, og på baggrund af de oplysninger, vi har fået fra professor Waaben, om, at det formentlig kun drejer sig om et meget lille antal personer, der fremover vil blive idømt den helt tidsubestemte forvaring, måske en fem stykker om året, har vi kunnet acceptere, at lovforslaget skal forblive i den form, som det har fra justitsministerens side.

SF har stillet et ændringsforslag om, at forvaringsparagraffen helt skal bortfalde, og har derved ikke kunnet følge de øvrige fire partiers holdning: at vi skal standse op dér, hvor ministeren foreslår. Konsekvensen af, at man vedtog SF's forslag, ville være, at frihedsberøvelsen skal udmåles i tid under alle forhold.

Jeg er bange for, at slutresultatet for visse grupper lovovertrædere i modsætning til de berigelseskriminelle vil være, at tidsudmålingen vil blive af længere varighed, end hvis de idømmes forvaring. Det vil nemlig være således, at hvis SF's ændringsforslag vedtages her, vil man allerede i domsvoteringen tage højde for denne situation og gå til maksimumstrafferammen i mange, mange flere tilfælde, end det ellers ville være tilfældet, så jeg vil advare imod, at man stemmer for dette ændringsforslag.

Man kan selvfølgelig sige, at principielt bør samfundet kunne løbe en risiko — det gør vi i så mange andre forhold — i forhold til denne meget lille gruppe af medborgere. Men i denne omgang må jeg advare derimod, vi må iagttage udviklingen og se, hvordan denne paragraf vil blive brugt fremover, og hvis den, som nogle få grupper frygter, vil blive misbrugt, brugt for meget, er der jo

mulighed for folketinget for at tage den op til en ny vurdering på et senere tidspunkt.

Jeg anbefaler altså, at man stemmer imod SF's ændringsforslag og stemmer for lovforslaget ved tredje behandling. Et lovforslag af denne karakter bør ikke gennemføres uden en forholdsvis bred tilslutning i folketinget. Det må siges at være vigtigt, at vi får dette lovforslag igennem i denne samling, fordi det for et stort antal borgere, der er kommet i konflikt med loven, indfører en retstilstand, som er i overensstemmelse med de menneskerettigheder, som man må kræve i et demokratisk retssamfund i 1973.

Hans Toft: Jeg skal indskrænke mig til nogle få bemærkninger efter den grundige redegørelse for betænkningen, som den foregående ordfører er kommet med.

Ved første behandling af dette lovforslag gav vi udtryk for det beklagelige i den procedure, som justitsministeren havde fulgt i forbindelse med fremsættelsen af lovforslaget. Først efter lovforslagets fremsættelse fik vi her i folketinget betænkningen over de strafferetlige særforanstaltninger, afgivet af straffelovrådet, og efter lovforslagets første behandling viste det sig, at justitsministeriet også først efter lovforslagets fremsættelse havde sendt forslaget sammen med de tanker, straffelovrådet havde gjort sig, til høring hos de forskellige myndigheder og oven i købet sat en så stram tidsfrist, at blandt andet landsretterne simpelt hen afviste at udtale sig, fordi de ikke mente, det kunne ske på et forsvarligt grundlag inden for dette korte tidsrum. Jeg synes, det er meget beklageligt, at justitsministeren havde et sådant hastværk, ikke mindst i betragtning af de meget vigtige bestemmelser, som lovforslaget indeholder.

På den anden side kan vi kun udtrykke vor tilfredshed med, at de ændringer, som især er blevet udsat for kritik, nu vil glide ud og først komme til behandling på et senere tidspunkt.

Jeg håber så, at justitsministeren vil præsentere folketinget for et nyt undersøgelsesmateriale, der kan indgå i vore overvejelser om, hvorvidt disse omdiskuterede bestemmelser i §§ 16 og 17 i det hele taget skal laves om, som det er foreslået af straffelovrådet.

Hr. Tastesen gav udtryk for, at vi var

[Hans Toft.]

meget tilbageholdende med hensyn til at ændre disse bestemmelser. Jeg vil ikke engang udtrykke det så mildt. Efter den kritik, vi har set fra juridiske eksperter fra alle sider, tror jeg ikke blot tiden er til tilbageholdenhed, men også til en meget, meget stor skepsis over for en ændring af disse bestemmelser. Men jeg går ud fra, at justitsministeren, hvis han agter at fremsætte forslag herom, vil sørge ikke alene for den fornødne høring, men også for, at de relevante myndigheder får den fornødne tid til at udtale sig, og herunder at man får resultater fra den konference, der skal holdes i Nordisk Kriminalistforening i sommermånederne.

Bortset fra at ændringen af §§ 16-18 ved ændringsforslag fra justitsministeren er foreslået udskudt, er der ikke sket mange forandringer siden lovforslagets første behandling, bortset fra ikrafttrædelsesdatoen. Vi kan fortsat give vor tilslutning til, at de delvis tidsubestemte straffe arbejds- og sikkerhedsforvaring og ungdomsfængsel samt sær-fængsel ophæves, og tillige at der sker en indskrænkning af den helt tidsubestemte retsfølgeforvaring, således at denne sanktionsform i fremtiden kun anvendes over for de egentlig farlige lovovertrædere og ikke som i dag i vid udstrækning, når det gælder berigelsesforbrydere.

Derimod kan vi ikke tilslutte os det ændringsforslag, som er stillet af socialistisk folkeparti, om helt at ophæve sanktionsformen, og vi vil stemme imod dette ændringsforslag. Men jeg kan i øvrigt tilslutte mig de ændringsforslag, som er stillet af justitsministeren.

Nathalie Lind: Folketinget træffer i virkeligheden i dag en meget vigtig afgørelse, når man, som jeg formoder, om lidt stadfæster beslutningen om, at de tidsubestemte straffe: arbejds- og sikkerhedsforvaring og ungdomsfængsel, skal afløses af tidsbestemte straffe. Vi havde allerede sidste år en debat om dette og om, hvornår det kunne gøres. Nu har vi på dette punkt færdigbehandlet justitsministerens forslag, og jeg kan sige, at de betænkeligheder ved ungdomsfængsel, jeg på mit partis vegne gav udtryk for ved første behandling, har jeg overvundet, så denne del kan vi altså fra venstres side tilslutte os.

Vi er også enige i, at det er rigtigt, at vi

først i næste samling behandler de vanskelige problemer om de strafferetlige følger af psykisk abnormitet. Hr. Tastesen var inde på, at vi i retsudvalget ikke turde anbefale folketinget at vedtage et rent medicinsk kriterium. Jeg vil nok sætte spørgsmålstegn ved den udtalelse. Sandheden er jo, at vi slet ikke har haft tid til i retsudvalget til bunds at behandle dette spørgsmål, og det må vi tage op næste år.

Til det forlig, som de 4 partier har indgået om, at også § 70 i straffeloven, lovbestemmelsen om forvaring, kan gennemføres nu, vil jeg knytte følgende bemærkning. Det er for mit parti meget væsentligt — og det er noget rent principielt, jeg siger — at man har en mulighed for over for farlige forbrydere at anvende forvaring. Der var på et vist tidspunkt tale om at slække på de krav, som ministerens eget forslag havde opstillet; jeg vil sige, at det er tanker, som vi ikke kan tilslutte os.

Jeg er indforstået med, at for berigelsesforbrydere skal man ikke i fremtiden kunne idømme forvaring, men som nævnt lægger vi stor vægt på, at der i vores kriminalpolitik er den rette afbalancering: på den ene side en human holdning over for de kriminelle, på den anden side det fornødne hensyn til retssikkerheden. Dette ligger også bag et forslag, som vi har været med til at fremsætte, men som endnu ikke har været til behandling her i tinget, et forslag om, at man også tænker på ofrene for forbrydelserne. Men jeg er overbevist om, at hvis vi ikke har denne afbalancerede holdning, kan vi heller ikke gennemføre de fremskridt i form af en mere liberal kriminalforsorg, som vi vel alle ønsker.

Jeg kan med disse bemærkninger give tilslutning til det, der nu foreligger, og de vanskelige spørgsmål kommer vi så tilbage til til næste år.

Valbak: I det radikale venstre er vi meget tilfredse med, at vi nu endelig står over for afskaffelsen af de delvis tidsubestemte straffe, og at det sker i enighed. Sidste år foreslog vi jo ved et lovforslag ophævelse af disse sanktioner, og ved den lejlighed udtalte vi en vis frygt for, at denne sags løsning kunne gå hen og trække ud, hvis vi skulle afvente en løsning i sammenhæng med problemerne bl. a. omkring forvaring. Det var

[Valbak.]

derfor dengang meget tilfredsstillende at folketingsudvalget enedes om, at forslag om ophævelse af de delvis tidsbestemte sanktioner burde gennemføres i næste samling, altså den, vi er i, og det uanset holdningen til forvaringsproblematikken. Udvalget opnåede da også dengang justitsministerens tilsagn om, at et kommende lovforslag, det, der behandles her i dag, ville blive fremsat i en sådan form, at de delvis tidsbestemte straffe kunne sikres afskaffet uanset andre reformleds skæbne. Nu viste det sig jo, at der blev behov for at benytte sig af ministerens tilsagn.

Jeg gjorde under første behandling af denne sag opmærksom på de dybder, der ligger i spørgsmålet om som foreslået at lade en lægelig diagnose alene være afgørende for, om der i et konkret tilfælde foreligger strafrihedsgrund. Det er allerede sagt, at vi har ikke haft fysiske muligheder for at tale os igennem dette meget dybtgående problem, og derfor kan vi anbefale de ændringsforslag, der er stillet af ministeren, og som tilsigter at udskyde dette spørgsmåls afklaring og afgørelse til et senere tidspunkt, gerne næste samling.

Det var jo også lige ved, at vi måtte til at udskyde vor stillingtagen til ministerens forslag om forvaringsinstituttet. Det er jo ingen hemmelighed, at der i retsudvalget til det sidste var en udbredt stemning for også at udskyde dette problem. Herom kan man simpelt hen læse i Information forleden, her er endda givet en så detaljeret beskrivelse af hændelsesforløbet, at man næsten skulle tro, at referenten selv havde overværet begivenhederne.

Jeg kan bekræfte, at der — for nu at gå tilbage til mit parti — også i mit parti har været en vis stemning for at udskyde spørgsmålet om forvaring for at få mere tid til at overveje sagens aspekter og de impulser, som er kommet udefra. Når vi alligevel har valgt at følge ministeren dertil, hvor han går i denne omgang, er det af flere grunde. Den første og væsentligste er den, at vi nu igennem adskillige år har set fremsat udtalelser fra bredt politisk hold om, at forvaringsinstituttet enten bør afskaffes eller have et anvendelsesområde, som er stærkt begrænset. Disse tilkendegivelser er ikke mindst kommet fra flere på hinanden følgende justits-

ministre, og sådanne autoritative udtalelser har naturligvis skabt en stærk forventning om, at der snart måtte komme i det mindste en betydelig indsnævring af anvendelsesområdet for forvaring. Jeg vil gerne citere, hvad en af de mest fremstående praktikere på området, overlæge Sachs, sagde den 20. maj på et seminar, Krim afholdt i Tisvildeleje.

Han siger:

„De, der sidder i forvaring, blev alvorligt skuffede over, at det ikke blev til noget den 1. april, og de har nu gået og regnet med et løfte om, at så blev det til noget den 1. juni. Skal de nu igen opleve, at forslaget bliver udskudt på ubestemt tid?“ Dette citat, synes jeg, taler for sig selv.

Den anden årsag til, at vi går med nu, er den, at vi er blevet overbevist om, at den foreslåede bestemmelse vil betyde et stort fremskridt. Det bliver ikke i fremtiden muligt at idømme forvaring for berigelsesforbrydelser, det er én ting. Det er rigtigt, at der udefra er kommet henvendelser, som peger på, at den valgte formulering ikke giver fornøden garanti imod brug på et videre område end de meget få virkelig farlige.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg personlig gerne havde set en tydeliggørende ændret formulering sine steder, men at stå fast på det ville efter min mening have ført til, at en nyordning ikke kunne være ført igennem folketinget i år med bred tilslutning, og mit parti lægger stor vægt på bred tilslutning i en sag som denne.

Hertil kommer, at vi har den opfattelse, at man med bekymringerne skyder over målet, selv om jeg som lige nævnt helst havde set formuleringen noget indsnævret, alt andet lige. Domstolene må naturligvis i praksis følge lovens ord som de bagved liggende forudsætninger, og her er der vist ikke megen tvivl. Forvaringen skal begrænses til et snævert kriminalitetsområde og inden for dette område igen kun til de personer, der på dette nærmere definerede grove kriminalitetsområde fortsat frembyder nærliggende fare for andre. Dette er straffelovrådets forudsætninger for forslaget, det er forudsætninger, som er gentaget i ministerens forslag, og det er de forudsætninger, folketinget vedtager bestemmelsen under.

Det ser da heller ikke ud til, at anklagemyndigheden er i tvivl om, at det er sådan. Statsadvokaten i Sønderborg giver udtryk

[Valbak.]

for det i sin vurdering, som vi finder i retsudvalgets bilag 6 til dette lovforslag. Statsadvokaten siger her: anvendelsesområdet bliver meget snævert, og han tilføjer for snævert efter hans mening.

Det er af disse grunde bl. a., at mine fæller og jeg er nået til det resultat, vi er. Vi skjuler ikke, at vi har haft forskellig holdning over for det aktuelle problem, formulering, udsættelse, ikke udsættelse, men vi har været enige om én ting, nemlig at ministerens forslag er en humaniserende forbedring. Da det er den, der kan gennemføres nu med bred tilslutning, anbefaler vi at fastholde ministerens formulering og må i konsekvens heraf stemme imod det af SF stillede ændringsforslag.

Ruth Olsen: Jeg skal begynde med at udtrykke vores tilfredshed med, at problematikken i forbindelse med §§ 16-18 om de psykiske afvigere udskydes til næste samling. De sidste års psykiatridebat har jo sat spørgsmålstegn ved mange ting, men debatten er tilsyneladende efter lovforslaget gået helt hen over hovedet på justitsministeriets lovekspertes. Men lad os bare gemme den problematik til efteråret og se på, hvad der ellers er kommet ud af dette lovforslag, som så mange har stillet store forventninger til.

Nu skulle vi jo af med alle disse tidsubestemte straffe og al den menneskelige lidelse, disse var årsag til. Jeg indrømmer, at forslaget indeholder fremskridt for de berigelseskriminelle. Til gengæld har man åbnet op for tidsubestemt forvaring for andre kategorier, de såkaldt farlige, og udformet en meget bred forvaringsparagraf, der gør det temmelig uvist, hvem eftertiden kan finde på at bruge den imod. Det er altså ikke mere et spørgsmål nu om at være erklæret strafuegnet eller ej. Kriteriet er, om man anses for at være farlig for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og om man har begået et af de lovbrud, der nævnes. Det er en meget omfattende liste over lovbrud indeholdende bl. a. trusler, som straffelovrådet oven i købet i sin betænkning har udtrykt skulle fortolkes bredt. Man påstår, at det formodentlig kun vil komme til at dreje sig om 3-5 domme om året, men det har vi ingen garanti for. Det er en interneeringsparagraf, der vil kunne blive et sær-

deles fleksibelt redskab i en politisk urolig tid med lov-og-orden-bølge. En sådan paragraf kan SF ikke medvirke til at indsætte i straffeloven og har foreslået, at den går ud.

Da jeg blev klar over, at vi ikke kunne få tilslutning til det forslag i udvalget, var vi indstillet på at søge et kompromis gående ud på at få forvaringsbetingelserne strammet så meget, at i hvert fald førstegangslovovertrædere, truere og ikke selvindlysende voldsrecidivister faldt uden for forvaringsbestemmelserne, således at paragraffen reelt ikke kunne bruges på flere, end det siges er hensigten med den, og således som man har den tilsvarende i Finland. Men end ikke det var opnåeligt.

Vi kan åbenbart på det kriminalpolitiske område sjældent nå længere end til det, som det mest bagstræveriske medlem af dette ting kan acceptere, og det vil sige endda knap nok til det, som det kriminalpolitiske ekspertvælde bag ministeren lægger frem. Det er skuffende. Det synes, som om mange års offentlig kritik og debat er gået uden om Christiansborg. Nok er murene herinde lige så tykke som i fængslerne, men uigennemtrængelige er de dog ikke og skulle de nødvendig være, og udgangstilladelser har vi jo dog en del af. Der burde kunne skabes et flertal for at få denne forvaringsparagraf ud af loven, men betingelserne har været temmelig umulige for os.

Straffelovrådet lægger efter mange år omsider en betænkning frem. Den indeholder en hel del argumenter for, hvorfor man mener tidsubestemt forvaring ikke bør oprettholdes for de berigelseskriminelle, men fremlægger ikke ét eneste af alle de argumenter, der taler for at afskaffe den for de andre kategorier også. De synspunkter er ikke repræsenteret i straffelovrådet, men så måtte man da have indhentet udtalelser fra nogle af de sagkyndige uden for rådet, som mener, at tidsubestemtheden bør afskaffes helt. Vi kan ikke være tjent med på den måde at blive manipuleret med ved hjælp af et ret ensidigt og mangelfuldt informationsgrundlag.

En anden væsentlig ting, man kan anklage straffelovrådet for, er dets manglende stillingtagen til og oplysning om, hvordan man på domstidspunktet kan forudsige fremtidig farlighed. Dette må siges at være ret så væsentligt, når man vil indføre en straffe-

[Ruth Olsen.]

lovsændring, hvorefter en person kan dømmes på fremtiden, altså i højere grad på det, der endnu ikke er gjort, end på det, der er gjort. Jeg citerer straffelovrådets betænkning side 76:

„...Kriteriet for anvendelse af forvaring principielt må søges i arten af den fare, som lovovertræderen frembyder, ikke i arten af den forbrydelse, for hvilken han er dømt“.

Straffelovrådet har kun beskæftiget sig med den hertil krævede spådomskunst derved, at retslægerrådet er blevet spurgt om muligheden for at anstille velunderbyggede skøn over, hvornår en forvaret uden risiko kan løslades. Det mente retslægerrådet var muligt, men fortæller intet om hvordan, eller hvori det velunderbyggede bestod. Det ved man dog bl. a. fra undersøgelser i USA ikke er muligt uden en enorm fejlmargen. Her gives simpelt hen ingen vished.

Hvor mange holdes måske unødigt tilbage, fordi anstaltledelsen er usikker og ikke gerne løber nogen risiko af den enkle grund, at et eventuelt fejlskøn vil blive bebrejdet dem og gjort til deres personlige ansvar? Altså vil enhver tvivl være den forvarede til ugunst. Ved en tidsbestemt straf vil en eventuel kriminel handling begået efter løsladelsen ikke på den måde blive gjort til en anstaltsledelses ansvar.

Men bortset herfra er det nu engang på domstidspunktet, vi har brug for at kunne bedømme fremtidig farlighed, for det er da, det skal afgøres, om den pågældende skal have uvishedens åg at bære eller ej, men her er vi altså som lovgivende ladt i stikken. Havde man så kunnet pege på nogle indlysende formål ved at opretholde denne tidsubestemte sanktionsform for de særlige voldskriminelle. Man har peget på 2 ting: fareafværgelsen som det primære og dernæst på eventuelle behandlingsmuligheder. Men om disse formål opfyldes er ret så tvivlsomt. Det er ubestridt, at de fleste voldshandlinger begås, som ofte pludselige affekthandlinger, i forbindelse med person- og familiedramaer.

Voldshandlinger er ikke bare afhængige af personen, men nok så meget betinget af de situationer, personen kommer ud for, situationer, som jo ikke kan afprøves i en anstalt, som f. eks. indflydelse af alkohol, stress, konflikter osv, og det svækker yderligere muligheden for at skønne over, hvornår en forvaret uden risiko kan løslades. Man kan heller ikke udelukke, at en person, der har siddet og er blevet bitter og hadefuld af uvisheden, er mere farlig, når han kommer ud, end da han kom ind. Han ved nemlig, han sidder der, fordi han anses for at være farlig, og ifølge almen pædagogisk viden er der en udtalt tendens til, at et menneske bliver det, som omgivelserne anser det for at være.

Og dog skal en forvaret jo løslades på et eller andet tidspunkt, i praksis formentlig højst nogen tid senere, end han ellers ville være blevet løsladt som følge af en tidsbestemt straf. Det er jo ikke en erstatning for livsvarigt fængsel, der her tilstræbes. Hr. Tastesen mente, at tidsbestemt straf i realiteten ville blive længere end en tidsubestemt. Den undersøgelse, betænkningen refererer, viser, at dette i hvert fald kun gælder for de berigelseskriminelle og ikke for de øvrige, tværtimod.

Vi mener ikke, at samfundets tryghed øges ved at opretholde denne tidsubestemte sanktionsform. Det har ingen bevist for os, og folkettinget bør afholde sig fra at bibeholde en hel institution på et sådant grundlag. Havde man så kunnet påvise særlige behandlingsresultater ved denne strafform, men trods tidkrævende og omfattende undersøgelser er en sådan behandlingseffekt ikke påvist.

Forslaget tvinger domstolene til fortsat at tage personhensyn, der er til skade for klienten og tilslører domstolens opgave, som er at fastlægge grænserne for skyld og straf, mens retspsykiatrien, hvis opgave er at behandle og pleje, tvinges til at anlægge for denne disciplin hæmmende retssikkerhedssynspunkter. Når hensynet til en reel retssikkerhed og ofrene ikke lader sig rationelt

[Ruth Olsen.]

varetagelse, forekommer den deraf følgende særlige lidelse, som gennem en kompliceret, uoverskuelig proces skal ramme enkelte personer, at være uden formål og stridende mod almindelig menneskelig værdighed.

Jeg anbefaler derfor varmt at stemme for ændringsforslag nr. 6, således at tidsbestemt straf bliver den eneste mulige retsfølge bortset fra straf på livstid, som vi forhåbentlig får mulighed for at tage op og ændre i næste samling, så også denne sanktionsform får en øverste tidsmæssig grænse.

Justitsministeren (*K. Axel Nielsen*): Jeg takker udvalget for det meget energiske arbejde, der på meget kort tid er udført med hensyn til gennemgang af dette lovforslag, og jeg kan udmærket godt forstå, når man tager det tidspres i betragtning, udvalget har arbejdet under, at man ikke har kunnet nå at gennemdrøfte alle de spørgsmål, som er omfattet af lovforslaget.

Hr. Tastesen gjorde opmærksom på, og andre har tilsluttet sig det, at vi ikke har kunnet nå at gennemdrøfte hele problematikken omkring tilregnelighedskriteriet. Vi har derfor valgt indtil videre at blive stående på tilregnelighedskriteriet, og det skulle såmænd ikke undre mig ret meget, om vi, også når vi tager sagen op til gennemdrøftelse næste år, vælger at blive stående på dette kriterium. Men den tid, den sorg. Vi må se, om der i næste samling skulle være flertal for at gennemføre den reform, som andre sagkyndige har lagt op til på dette område.

Jeg synes, det er helt i sin orden, at vi udskyder drøftelsen af dette spørgsmål, også fordi der har været for kort tid til at høre, hvad autoriteterne mener om det. Høringsvarene er jo, som der er gjort opmærksom på, først indløbet under udvalgets behandling.

Hr. Hans Toft sagde, og nogen ret har han, at dette her var præget af hastværk. Det må vi erkende, når vi tager i betragtning, at vi ikke engang har kunnet få udtalelse fra straffelovrådet eller udtalelser fra alle dem, vi plejer at høre, når vi fremsætter så vigtige lovforslag. Til vores undskyldning, synes jeg, tjener, at der har været en almindelig debat og herunder almindelig tilslutning til, at vi burde prøve at afskaffe de delvis tidsbestemte straffe. Jeg kan som

forsvar yderligere henviser til den udmærkede redegørelse, hr. Valbak gav for sine overvejelser. Hvis ikke vi var kommet med forslag herom, hvad vi gav folketinget løfte om i forrige samling, ville vi vel med sikkerhed have fået et forslag fra hr. Valbak, og det ville han være i sin gode ret til. Jeg synes faktisk, vi har haft særdeles gode grunde til at komme med forslaget nu, men at der er lige så gode grunde til at udsætte drøftelserne af de dele, vi nu må udskyde.

Må jeg sige til hr. Tastesen, at jeg er enig i, at farlighedskriteriet er noget væsentligt, og at drøftelsen af § 70 med rette har indtaget en væsentlig plads i udvalgets drøftelser og i mine drøftelser med udvalget. Jeg tror, det var vigtigt, at straffelovrådets formand fik lejlighed til over for udvalget at redegøre for sine synspunkter, og det har altså resulteret i, hvad jeg kun kan være tilfreds med, at man er havnet i det forslag, vi oprindeligt stillede.

Der har, som det er nævnt af hr. Tastesen m. fl., været tale om yderligere at indsnævre farlighedskriteriet. Selv om man havde foretaget denne indsnævring, tror jeg ikke, at det i praksis ville have haft den helt store betydning.

Så vil jeg sige til fru Ruth Olsen — og her er jeg enig med ordførerne for de andre partier — at jeg ikke tror, vi kan lade § 70 udgå, og jeg tror heller ikke, at man ved at lade § 70 udgå og dermed helt afskaffe begrebet forvaring vil opnå det, fru Ruth Olsen tilsigter. Jeg tror nemlig, der vil være mulighed for med bevarelsen af forvaring at opnå, at nogle af dem, der idømmes forvaring, bliver løsladt på et tidligere tidspunkt, end de ville blive, hvis de idømtes en tidsbestemt straf. Med forvaring har vi nemlig mulighed for under opholdet at foretage en vurdering af de pågældende indsattes tilstand og farlighed, og derved — det bliver nok i sjældne tilfælde, ligesom tilfældene af idømmelse af forvaring vil være meget sjældne — vil der være mulighed for at løslade dem forholdsvis tidligt.

Jeg takker fru Nathalie Lind for tilslutningen til ophævelsen af ungdomsfængsel og for de bemærkninger, hun i øvrigt gjorde, specielt om ofrene for forbrydelserne. Jeg vil medgive fru Nathalie Lind, at her er et problem, som vi bliver nødt til at dyrke nærmere, og det skal jeg gerne erklære mig

[Justitsministeren.]

parat til. Det er, som fru Nathalie Lind sikkert ved, allerede genstand for overvejelser på nordisk plan.

Jeg tror, jeg skal begrænse mig til dette, idet jeg dog lige vil sige til hr. Valbak, at jeg er enig med ham i, at det er vigtigt ved en reform som denne at have så bred tilslutning som på nogen måde muligt, og når vi ser bort fra det ændringsforslag, som er stillet af SF, kan vi vel ved tredje behandling af lovforslaget vente det vedtaget praktisk taget enstemmigt.

Fru Ruth Olsen talte om, at vi med hendes ændringsforslag ville få et fleksibelt redskab. Som jeg allerede har redegjort for, anser jeg lovforslaget, som det nu er udformet, for mere fleksibelt end det, fru Ruth Olsen har stillet.

Jeg anbefaler at stemme imod SFs ændringsforslag og anbefaler at stemme for de af mig eller udvalget stillede ændringsforslag, som jeg har tiltrådt.

Hans Toft: Justitsministeren nævnte i sit svar, at der har været en almindelig debat om og almindelig tilslutning til afskaffelsen af de delvis tidsubestemte straffe. Det var heller ikke det, min kritik gik på. Den gik først og fremmest på lovforslagets bestemmelser om at ophæve utilregnelighedskriteriet i § 16. Det var herom, jeg først og fremmest mente at myndighederne ikke havde haft den tilstrækkelige tid til at udtale sig.

Nu får vi problemet løst gennem et ændringsforslag fra ministeren, og så kan jeg kun konstatere, at dette må stå som undtagelsen, der bekræfter reglen om, at justitsministeriet foretager en grundig forberedelse af sin lovgivning.

Nathalie Lind: Jeg skal ikke tage nogen lang debat op med fru Ruth Olsen ud over at sige i anledning af det, der har været fremme, at i Information, ser jeg nu, hvad det egentlig var, nogle medlemmer af retsudvalget kunne tænke sig at indføje i § 70 om forvaring. Det skulle dreje sig om mennesker, som er fundet skyldige i visse særlig alvorlige forbrydelser som drab, røveri, voldtægt, alvorlige sædelighedsforbrydelser, frihedsberøvelse eller særlige trusler, og om hvem det skønnes, at de er så farlige, at man er nødt til at anvende forvaring i stedet for

fængsel for at forebygge denne fare. Det, som jeg forstår fru Ruth Olsen subsidiært havde ønsket gennemført, når hun ikke kunne få ophævet forvaringsbestemmelsen, var, at man skulle føje den ekstra betingelse til, at vedkommende tidligere var fundet skyldig i en af de nævnte forbrydelser. Når man fastholder, at vedkommende samtidig skal være farlig for retssikkerheden, og at det er nødvendigt at anvende en tidsubestemt straf for at forebygge denne fare, kan jeg roligt sige, at mit parti under ingen omstændigheder vil kunne acceptere, at man skal have begået et drab, foretaget røveri eller voldtægt, før denne nødvendige sanktion anvendes.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg føler trang til at takke hr. Hans Toft for den kompliment, der dog lå i hans udtalelse om, at normalt er alle forslag fra justitsministeriet velforberedt. Det er også min opfattelse.

I anledning af kritikken af, at vi stiller forslag til ændring af de bestemmelser, der indeholdes i straffelovens §§ 16-18, vil jeg sige, at også her havde vi virkelig velfunderet sagkundskab bag os. Men vi erkender, at der ikke har været tilstrækkelig tid til en grundig drøftelse af disse problemer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-5
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6
forkastedes med 140 stemmer mod 16.

Ændringsforslagene nr. 7-13, § 1 med de foretagne ændringer, ændringsforslag nr. 14, § 2, således ændret, ændringsforslagene nr. 15-20, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 21, § 4, således ændret, § 5, ændringsforslag nr. 22, § 6, således ændret, og §§ 7-10 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør ind-

[Formanden.] sigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om et hovedstadsråd.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 228) findes i tidenden sp. 6621, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne foretages de fire følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om udlicning i hovedstadsområdet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 229) findes i tidenden sp. 6621, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet. (Hovedstadsrådets opgaver inden for sygehusvæsenet.)

(Første behandling af lovforslaget (nr. 230) findes i tidenden sp. 6622, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 88) findes i tidenden sp. 1853, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 19 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om hovedstadsrådets kollektive personbefordring.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 204) findes i tidenden sp. 4836, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 17 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ove Hansen: Gennem mange og lange udvalgsmøder er det lykkedes, næsten da, at komme til enighed om en løsning af problemerne omkring hovedstaden. Det skal dog ikke forstås således, at mit parti finder den løsning, vi er blevet enige om, den rigtige, men den kan samle stor tilslutning i udvalget, og det lægger jeg vægt på. Det er jo betalingen for et forlig, at vi hver især må give afkald på visse ønsker for at kunne samles om en fælles løsning.

Det kan ikke være nogen overraskelse, at mit parti har den opfattelse af, at ét amt for hele området ville være det rigtige...

Formanden: Vi er nødt til at have mere ro i salen.

Ove Hansen: Regeringens oprindelige lovforslag var også baseret på denne løsning. Når vi anser den for at være den bedste, skal jeg bl. a. begrunde det med, at dels bevarede man den toleddede struktur, som kendes i det øvrige land, dels ville det give den største sikkerhed mod dobbeltadministration og dobbeltkompetence. Endvidere ville det have løst problemerne om direkte eller indirekte beskatning og direkte eller indirekte valg, og sidst, men ikke mindst vigtigt, ville det have givet en total udlicning de 5 kommunale enheder imellem.

Vore synspunkter deles imidlertid ikke af udvalgets øvrige medlemmer, og vi havde